

Toespraak van Jan Jaap Knol, directeur van het Fonds voor Cultuurparticipatie, bij de opening van de ZomerExpo 2011 in het Gemeentemuseum Den Haag op zaterdag 9 juli 2011

Dames en heren,

Maandag stond er in de NRC een interview met Max van der Ree. 16 jaar oud, de jongste deelnemer aan de ZomerExpo2011. Het was een aanstekelijk en bijzonder stuk.

Aanstekelijk, vanwege het enthousiasme dat er vanaf spatte.

En bijzonder vanwege enkele uitspraken. Zo zegt Max: 'Als ik teken, heb ik het gevoel dat ik iets bereik. Het is anders dan wanneer ik films kijk achter mijn computer, dat is zinloos.'

In eenvoudige bewoordingen legt hij hier uit hoe diep het maken van kunst in onze genen verankerd zit. Creëren is een diep menselijke behoefte, die een al even diepe voldoening geeft.

Max zegt in hetzelfde interview ook: 'Als kunstenaar ga je een onzeker bestaan tegemoet.' Daar kom ik nog op terug, maar onthoudt u alvast Max' duizelingwekkende tekening 'City in the skies', te zien in de grote zaal, midden in de expositie.

De ZomerExpo 2011 is een uniek initiatief. Alle kunstenaars hebben de kans gekregen werk aan te bieden. Amateur of prof, gevestigd of niet gevestigd, lokaal werkzaam of internationaal. Met dezelfde onbevangen openheid als Max zijn Carlien Oudes en Yves de Block van Stichting Artworlds naar het Gemeentemuseum gestapt en daar was de reactie meteen positief.

De belangstelling van kunstenaars – het is al gezegd – bleek enorm. Ik ben zelf eind maart wezen kijken in de Westergasfabriek in Amsterdam. Het was geweldig. Onder een voorzichtige lenteson, dwars door de drukte van de kermis, liepen honderden kunstenaars met hun ingepakte werken op weg naar de jury. Ik heb even achter de schermen kunnen kijken hoe de jury in hoog tempo haar keuze bepaalde: 'door' of 'niet door', het werk bleef achter of het ging weer mee terug.

De massale belangstelling en de spannende voorrondes maakten – mede dankzij de AVRO – zichtbaar hoe zeer kunst lééft in de samenleving. Het enthousiasme bij de inschrijving, de spanning bij de selectie, de teleurstelling, maar natuurlijk ook de vreugde bij diegenen die door de selectie kwamen. Onder de inzenders veel kunstenaars met dat onzekere bestaan waar Max het over heeft. Maar met gelukkig één zekerheid: dat zij hun passie niet verloochenen en ze maken wat ze willen. Het gevoel van Max, het gevoel dat je iets bereikt.

We vieren vandaag een feestelijke opening en hopelijk het begin van een nieuwe traditie. In ieder geval de eerste drie seizoenen zijn zeker gesteld, mede met steun van het Fonds voor Cultuurparticipatie.

Het is belangrijk om zo'n feest te vieren. Zeker in een tijd waarin vanuit de politiek op een overrompelend geringschattende manier gesproken is over het belang van kunst. In het hele debat daarover dreigt daarmee genegeerd te worden hoezeer juist de investeringen van de overheid in de culturele infrastructuur geen verspilde luxe zijn. Integendeel, ze hebben bijgedragen aan een vruchtbaar en vrij cultureel klimaat in ons land waar experiment de ruimte krijgt en er een grote openheid naar het buitenland heeft bestaan. Er is reden tot diepe zorg over de gevolgen voor dit open klimaat, nu er zo diep gesneden wordt in cultuur.

Reden tot diepe zorg. Maar kunst is sterk. Bij alle zorg is er in deze tijd sprake van een grote culturele activiteit in de samenleving. Dat blijkt uit de enorme belangstelling voor de ZomerExpo 2011. Maar ook uit de ´do it yourself´ mentaliteit en de kleinschalige creatieve bedrijvigheid die je terugvindt bij deelnemende kunstenaars, prof of amateur, jong of oud. En het is van grote betekenis dat deze culturele activiteit wordt aangemoedigd door de open houding van instellingen als het Gemeentemuseum Den Haag.

Het Fonds voor Cultuurparticipatie omarmt die open houding. We stimuleren de actieve deelname aan kunst en cultuur, juist door samenwerking aan te moedigen tussen professionele instellingen, liefhebbers en amateurs. Een mooi voorbeeld uit heel andere hoek is het open podium dat het Concertgebouw Amsterdam jaarlijks in een weekend in juni aan amateurkoren biedt. Net als het Gemeentemuseum Den Haag een voorbeeld dat de culturele sector natuurlijk niet met zijn rug naar de samenleving staat, maar gewoon daar midden in.

Als iets mij aanspreekt in de opzet van de ZomerExpo2011, is het die open houding. Van de kunstenaars die het waagden om werk in te brengen. Van de jury die koos ´zonder aanzien des persoons´. En van het museum en de initiatiefnemers, met name Carlien en Yves.

Dames en heren,

Ik begon met de jongste, ik eindig met de oudste deelnemer. Jaap van Dijke, 78 jaar oud en vertegenwoordigd met het werk "Aarde". Een foto van een niet nader aangeduid landschap, ergens in de wereld. Hij schrijft in de catalogus: 'Het gaat niet om het vastleggen van de getoonde werkelijkheid, maar om de verbeelding ervan.' Ook dat is een waarheid als een koe. Maar wel eentje die als motto voor deze tentoonstelling kan gelden.

En nu. Nu bent u, publiek, aan de beurt!. Ik hoop dat u met een even open blik dadelijk de zalen betreedt. De ontmoeting tegemoet met de verbeelding van de kunstenaars.

Ik hoop dat u verrast wordt. Door al die nog niet gekende kunstenaars onder wie u vast en zeker af en toe ook een bekende treft. Laten we deze expositie vieren, doet u mee aan de publieksprijs en geniet van de prachtige catalogus. De kunst in Nederland is springlevend. En niet met politiek Den Haag, maar cultureel Den Haag deze zomer als sprankelend middelpunt!

Ik dank u voor uw aandacht.